

• Газета для керівників навчальних закладів •

ми з вами 15 років

**ШКІЛЬНИЙ
СВІТ**
ЕКСПЕРТ
у галузі освіти

№ 35

(659),

вересень 2011

Розповсюджується
тільки за передплатою

За сприяння Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України
Збагачує професійні знання керівників шкіл, які прагнуть реальних змін в освіті

Освіта і виховання

Розбудова об'єднання культури здоров'я

Виховання здорового молодого покоління —
найважливіший аспект сучасного НВП:

- незадовільний стан здоров'я молоді та здоров'язберігаюча політика сучасних навчальних закладів
- що таке Школа сприяння здоров'ю
- освіта Одещини
- технологія розбудови об'єднання культури здоров'я

Ми завжди намагаємося створити умови
для життєвого самовизначення

Захисту здоров'я людини приділяється велика увага в усьому світі. На жаль, у свідомості значної частини населення нашої країни відсутні такі цінності, як пріоритет здоров'я та мотивація на здоровий спосіб життя, що призводить до народжуваності ослаблених дітей, зростання захворюваності дітей дошкільного й шкільного віку, розвитку епідемії ВІЛ/СНІДу й туберкульозу, поширення наркотичної та алкогольної залежності, що стали сучасними засобами й механізмами природного відбору та знищення слабких, безвільних, морально нездорових людей.

Здоров'я — це не все, але все без
здоров'я — ніщо

Сократ

Діти завжди потребували створення сприятливих умов для їхнього життєвого самовизначення й самореалізації, становлення соціально ціннісної, адаптивної й продуктивної особистості, успішної

Олена Чешенко,

методист науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри педагогіки та психології ОІУВ, регіональний координатор Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю, м. Одеса

людини. Суспільство має забезпечувати цю потребу повною мірою.

Новини педагогічного форуму «Здоров'я дітей — пріоритетна стратегія розвитку освіти в Україні» (м. Харків, 07—08.04.11)

Природні, соціальні, культурні фактори впливають на розвиток особистості, і цей вплив не завжди є позитивним. Стан здоров'я підростаючого покоління викликає занепокоєння.

Дослідження, проведені Українським інститутом охорони дітей та підлітків Міністерства охорони здоров'я, і дані медичної статистики свідчать, що здоровими є лише 27 % дітей дошкільного віку; 90 % випускників мають відхилення в стані здоров'я.

Про це свідчать також результати моніторингу стану здоров'я учнів в Україні, який проводився Інститутом гігієни та медичної екології імені О. М. Марзєєва. Сьогодні спостерігається поширення хвороб серед дитячого населення від 0 до 14 років:

- 51,4 % — хвороби органів дихання;
- 7,6 % — хвороби органів травлення;
- 5,0 % — хвороби ендокринної системи;
- 4,9 % — хвороби ока та придаткового апарату;
- 4,6 % — хвороби шкіри;
- 3,9 % — інфекційні та паразитарні хвороби;
- 22,6 % — інші.

Продовження на с. 20

Розбудова об'єднання культури здоров'я

Продовження. Початок на с. 1

Зберігається стійка тенденція зростання розладів психіки та поведінки дітей:

- 0—6 років — 17,6 %;
- 7—14 років — 43,2 %;

хвороб системи кровообігу:

- 0—6 років — 12,6 %;
- 7—14 років — 35,5 %.

Результати моніторингу свідчать про таке:

- за останні 10 років на 26,8 % зросла захворюваність дітей шкільного віку;
- 30 % дітей мають хронічні захворювання в 1-му класі, 50 % — у 5-му, 64 % — у 9-му;
- 50 % учнів мають знижений рівень фізичного розвитку та фізичної підготовки;
- 82 % дітей початкової школи не здатні в повному обсязі виконати окремі завдання програмних тестів із фізичного виховання й потребують корекції фізичного розвитку;
- до закінчення початкової школи в кожного третього учня спостерігається порушення постави.

Думка вченої В. Оржеховської...

На думку української вченої-педагога В. Оржеховської, проблемами сьогодення є корозія ціннісних орієнтирів, несформованість життєвих навичок, погіршення стану здоров'я учнів, соціальна апатія, агресія й насильство, збільшення проявів девіантної поведінки. Дослідження також свідчать, що половина дітей, які мають проблеми з фізичним і психічним здоров'ям, схильна до негативних виявів поведінки. У дітей розвивається агресивність, невдоволеність, занижена самооцінка. Усе це призводить до конфліктів з однолітками, учителями, батьками і навіть із законом.

Через проблеми зі здоров'ям 40 % українських учнів мають труднощі в навчанні. Такі діти втричі частіше, порівняно з іншими, пробують наркотики, схильні до вживання алкоголю, пропусків занять, бродяжництва. Про те, що школа погіршує здоров'я дітей, засвідчують батьки, лікарі, працівники військових комісаріатів.

Такий стан здоров'я учнів потребує кардинальної орієнтації на виховання здорового покоління, формування позитивної мотивації, життєвих компетенцій, навичок здорового способу життя.

«Турбота про здоров'я людини, тим більше про здоров'я дитини — це не просто комплекс санітарно-гігієнічних норм, не перелік вимог до режиму харчування, праці та навчання. Це перш за все турбота про гармонійну повноту всіх фізичних та духовних сил, і вінцем цієї гармонії є радість творчості», — ця думка великого педагога В. Сухомлинського має стати

аксіомою діяльності кожного директора, кожного педагога.

Як зберегти здоров'я дітей?

Шляхами подолання кризових явищ в Україні, пов'язаних зі здоров'ям підростаючого покоління, є:

- упровадження сучасних здоров'язберігаючих технологій у навчальне середовище;
- упровадження національних, міжнародних програм, проектів, спрямованих на формування навичок безпечного й здорового способу життя:
 - проект «Діалог» — комплексна програма «Формування навичок здорового способу життя у дітей та підлітків»;
 - проект ПРООН/ЮНЕЙДС «Сприяння просвітницькій роботі «рівний — рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України»;
 - проект «Школа проти СНІДу»;
 - загальнодержавна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД;
 - упровадження авторських програм:
 - «З віри в себе — до творця своєї долі» — складається з чотирьох творчо-цільових програм: «Учимося спілкування», «Учимося пізнавати себе», «Учимося формувати духовні потреби, моральні цінності», «Учимося бути здоровими» (автор — Ісаєва Л. М.);
 - самовдосконалення особистості учня «Вчитися жити в сучасному світі» — складається з проектів «Самопізнання особистості», «Саморозвиток особистості», «Самовиховання особистості», «Я обираю творчість» (автор — Фокіна Т. В.);
 - «Чотири азбуки» для молодших школярів — складається з чотирьох пріоритетних напрямів роботи: «Азбука мого «Я», «Азбука культури», «Азбука моральності», «Азбука здоров'я» (автори — Єрофеева Л. А., Демченко Е. М.) та ін.;
 - розбудова навчальних закладів, пріоритетом яких є здоров'я і життя дитини, упровадження ефективних технологій щодо формування в дітей та молоді духовної культури, культури здоров'я, позитивної мотивації на безпечний спосіб життя, профілактики тютюнокуріння, алкоголізму, ВІЛ/СНІДу та інших небезпечних хвороб, уживання наркотичних речовин серед дітей та учнівської молоді;
 - подальший розвиток Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю;
 - створення та розвиток обласних, районних, міських мереж навчальних закладів — Шкіл сприяння здоров'ю (із 2003 р.);
 - розбудова науково-освітнього, навчально-виховного об'єднання, спрямованого на формування культури здоров'я через взаємодію колективів,

об'єднаних однаковим розумінням цієї проблеми, єдиними принципами й підходами, спроможних до спільної перетворюючої діяльності.

Ідеологія здоров'язберігаючої освіти базується на етичному соціальному гуманізмі, що є новим типом гуманістичної свідомості, характерним для XXI ст.; це — сучасна гуманістична освіта.

Проблемами сьогодення є корозія ціннісних орієнтирів, несформованість життєвих навичок, погіршення стану здоров'я учнів, соціальна апатія, агресія й насильство, збільшення проявів девіантної поведінки

Одним із важливих соціальних завдань сучасної школи є *створення сприятливих умов життя дитини, ефективного розвитку особистості*. Для цього потрібно у взаємодії із сім'єю, батьківською громадою, місцевими органами самоврядування, громадськими організаціями привернути увагу представників усіх галузей наук: педагогів, психологів, філософів, соціологів, медиків, юристів, літературознавців, культурологів, економістів, а також представників державних, громадських і благодійних організацій до вирішення соціально-економічних, психолого-медичних і навчально-методичних проблем дитинства, збереження та зміцнення здоров'я дітей та молоді. Ці завдання чітко означені в таких *нормативно-правових документах*:

- Конституція України;
- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Указ Президента України від 28.09.04 № 1148/2004 «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.02 «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002—2011 рр.»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.05.08 № 731-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація» на 2009—2013 рр.»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.09 № 940 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 р.»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.12.09 № 1494 «Про затвердження плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об'єктів культурної спадщини»;

• накази Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України:

— від 01.02.10 № 58 «Про затвердження заходів щодо виконання Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 р.»;

— від 01.02.10 № 59 «Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми»;

— від 10.09.03 № 612 «Про формування здорового способу життя дітей та молоді і заборону тютюнопаління в навчальних закладах та установах Міністерства освіти і науки України»;

— від 01.06.09 № 457 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009—2013 рр.»;

— від 07.12.09 № 1102 «Про підсумки проведення конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу — Школи сприяння здоров'ю»;

• Інструктивно-методичний лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 30.07.10 № 1.4/18-3126 «Про формування відповідального ставлення до здоров'я дітей та учнівської молоді, протидії ВІЛ/СНІДу та наркоманії».

Сучасний навчальний заклад — Школа сприяння здоров'ю

Зважаючи на те, що дитина значну частину часу проводить у школі, необхідно побудувати такий навчальний заклад, який би забезпечував учню гарні умови для його фізичного та морального розвитку. Такою є **Школа сприяння здоров'ю** — навчальний заклад, який опікується фізичним, психічним, духовним і соціальним благополуччям учасників навчально-виховного процесу.

Здоров'я — це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб та фізичних вад

Визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я

Учасники обласного семінару для керівників навчальних закладів Національної та обласної мережі Шкіл сприяння здоров'ю Одещини вважають:

• Школа сприяння здоров'ю — «це школа культури Вітчизни, людини, книги, здоров'я, найголовнішого — життя кожної людини» (Саказли Т. А.);

• «це фундамент успіху учнів» (Мергут С. І.);

• «Школа сприяння здоров'ю забезпечує виховання творчої самодостатньої особистості, яка може реалізувати себе в сучасному світі» (Лимаренко Т. П.);

• «Школа сприяння здоров'ю є невід'ємною частиною системи освіти» (Сакали Л. І.).

Кредо Школи сприяння здоров'ю: «Навчаючи, збережи здоров'я дитини, не призводячи до емоційного вигорання найбільш творчих і активних педагогів».

«Кожна дитина й молода людина в Європі має право і повинна мати можливість дістати освіту в Школі сприяння здоров'ю», — зазначено в резолюції конференції Європейської мережі Шкіл сприяння здоров'ю (Греція, 1997 р.).

Україна продовжує брати активну участь у європейському русі, розвиваючи з 2003 р. **Національну мережу Шкіл сприяння здоров'ю**, до якої входять більше ніж п'ять тисяч загальноосвітніх навчальних закладів. Створено п'ятирівневу модель навчальних закладів — Шкіл сприяння здоров'ю:

- **рівень I:** навчальні заклади — Школи сприяння здоров'ю;
- **рівень II:** районна (міська) мережа Шкіл сприяння здоров'ю;
- **рівень III:** обласна мережа Шкіл сприяння здоров'ю;
- **рівень IV:** Національна мережа Шкіл сприяння здоров'ю;
- **рівень V:** Європейська мережа Шкіл сприяння здоров'ю.

Із метою розширення Національної мережі Шкіл сприяння здоров'ю в Україні проведено три Всеукраїнських конкурси-захисти сучасної моделі навчального закладу (дошкільного, загальноосвітнього, позашкільного та професійно-технічного) — Школи сприяння здоров'ю. Їх мета: реалізація моделей діяльності закладів освіти, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я школярів і педагогічних працівників засобами створення відповідного соціального та фізичного середовища; цілеспрямованої роботи з формування валеологічної свідомості, здорового способу життя.

Уже розпочалася підготовка до четвертого Всеукраїнського конкурсу-захисту—2012, що відбудеться у вересні-жовтні 2011 р.

Школа не повинна вирішувати проблеми виховання самотужки

Школа — це простір цікавого життя дитини. Відкриття школи соціуму, синхронізація комплексу внутрішніх і зовнішніх впливів, міжсекторальне партнерство фахівців різних виховних інституцій сприяють педагогічно доцільній організації життя дітей і життєдіяльності навчального закладу.

На думку українського вченого-педагога І. Єрмакова, подвоєння потенціалів життєвого простору учня й виховного простору навчального закладу прогнозовано забезпечує високу життєздатність,

життєстійкість, життєтворчість дитини, у підсумку — розвиток ключових життєвих компетенцій.

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено: «Держава разом із громадськістю сприяє збереженню здоров'я учасників навчально-виховного процесу, залученню їх до занять фізичною культурою і спортом, недопущенню будь-яких форм насильства, а також проведенню та впровадженню в практику результатів міжгалузевих наукових досліджень із проблем зміцнення здоров'я, організації медичної допомоги дітям, учням і студентам, якісному медичному обслуговуванню працівників освіти, пропаганді здорового способу життя та вихованню культури поведінки населення».

Одним із механізмів виконання державного курсу освітньої політики щодо збереження здоров'я дітей є **розбудова науково-освітнього, навчально-виховного об'єднання культури здоров'я** через взаємодію колективів, поєднаних однаковим розумінням цієї проблеми, єдиними принципами й підходами, спроможних до спільної перетворюючої діяльності з опорою на місцеві природні, соціальні, культурні ресурси, покращення життя його мешканців, забезпечення громадянам безпечних і здорових умов життєдіяльності.

Через проблеми зі здоров'ям 40 % українських учнів мають труднощі в навчанні

Освіта Одещини

В Одеській області започатковано розбудову об'єднань культури здоров'я в освітніх округах. Окремі загальноосвітні навчальні заклади Національної мережі Шкіл сприяння здоров'ю вже напрацьовують теоретичні положення з питань систематизації складових моделей об'єднання культури здоров'я.

У **Котовському районі** здійснюється потужне оздоровлення навколишнього середовища на засадах інтеграції всіх виховних впливів на дитину, поєднання традиційних і сучасних прогресивних підходів до виховання. Упроваджуються ефективні технології перетворення середовища ризиків на простір можливостей для самореалізації особистості дитини, що значно забезпечує підвищення розвитку творчих здатностей і природних здібностей учнів, активізації учнів у розбудові сфери вільного часу, їхньої схильності до продуктивної пізнавальної, трудової, ціннісно орієнтаційної діяльності.

У с. **Кам'яні Ізмаїльського району** реалізується проект «Школа культури здоров'я — Школа партнерства», спрямований на розбудову ефективного єдиного позитивного громадського простору життя,

попередження травматогенності середовища. Сьогодні село є своєрідним осередком духовності, культури, освіти.

Створено єдиний інформаційний простір функціонування Школи культури здоров'я *Шабської ЗОШ № 1 Білгород-Дністровського району*.

Одеська ЗОШ № 44 реалізує системний підхід щодо розбудови загального простору Школи-родини в мікрорайоні як співдружності педагогів, батьків, учнів, випускників, мешканців мікрорайону. Тут упроваджуються п'ять авторських проєктів.

Педагогічна ідея — це повітря,
у якому розправляє крила педагогічна
творчість

В. Сухомлинський

В *Українській гімназії № 1 м. Іллічівська* реалізується програма «Українська гімназія № 1 м. Іллічівська — Школа духовності, сприяння здоров'ю та соціального партнерства» (чотири етапи), здійснюється розбудова здорового освітньо-виховного простору, комфортних умов ефективного розвитку особистості, здорового середовища проживання — дому творчості, радості, затишку, взаєморозуміння.

Десять здоров'язберігаючих педагогічних ідей і новацій навчальних закладів Одещини — дійсних членів Національної мережі Шкіл сприяння здоров'ю, рекомендовані рішенням Ученої ради ООІУВ до Всеукраїнського банку перспективного педагогічного досвіду «1000 + 1 ідея сучасної української школи»:

- Модель Школи культури здоров'я — Школи розвитку сучасної компетентної особистості (автор — Ступкевич О. А.);

- Школа культури здоров'я — Школа партнерства (авторський склад: Саказли Т. А., Іванова Н. В., Лефтерова М. І., Калараш О. П.);

- Школа сприяння здоров'ю — освітній простір для формування життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості (автор — Ісаєва Л. М.);

- Школа сприяння здоров'ю — Школа ефективного розвитку компетентної творчої особистості (авторський склад: Соловійова А. Г., Сивізіна Н. П., Малярченко Т. І.);

- Школа культури здоров'я «Компетентність + творчість + партнерство + родинність = успіх» (авторський склад: Іванова П. І., Кравченко Т. Ю., Унгарова М. П., Бирченко Н. І.);

- Школа сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість» (автор — Лимаренко Т. П.);

- Школа культури здоров'я — Школа гармонійно-розвитку особистості (автор — Тихоплав С. М.);

- Модель Школи культури здоров'я «Барвистий світ твого життя» (автор — Буйневич О. В.);

- Українська гімназія № 1 м. Іллічівська — Школа духовності, сприяння здоров'ю та соціального партнерства (авторський склад: Антонова Л. Ф., Попова І. М.);

- Школа сприяння здоров'ю — складова Школи соціалізації особистості (авторський склад: Дони Л. А., Гриньова І. Г., Слепа Т. Д., Чокова І. Г.).

Технологія розбудови об'єднання культури здоров'я

Аналізуючи останні дослідження, наукові джерела та інноваційну педагогічну практику, ми дійшли висновку, що об'єднання культури здоров'я — це добровільне неприбуткове громадське, соціально орієнтоване об'єднання, створене згідно з Конституцією України, Законом України «Про об'єднання громадян» та іншими чинними законами України на засадах єдності інтересів його членів для взаємодії колективів, об'єднаних однаковим розумінням проблем дитинства, збереження, зміцнення здоров'я, єдиними принципами й підходами; здатних до спільної перетворюючої діяльності, реалізації прав і свобод у справі створення сприятливих безпечних і здорових умов життя дітей та молоді в місті, селі, мікрорайоні.

Провідною ідеєю розбудови об'єднання культури здоров'я є:

- розбудова виховуючого здоров'яформуючого середовища життєдіяльності дитини;

- вироблення ефективних стратегій оздоровлення й упорядкування навколишнього середовища життя громади із системою цінностей на засадах партнерства державних і громадських установ, учителів, дітей, родин і громадськості;

- забезпечення реалізації національної політики держави щодо збереження, зміцнення та формування здоров'я дітей і молоді, виховання здорового молодого покоління на місцевому рівні.

Метою розбудови об'єднання є інтеграція та координація зусиль педагогічних і учнівських колективів, батьківської громади, органів управління освітою, охорони здоров'я, органів виконавчої влади, науковців, громадськості, інших державних установ для:

- забезпечення громадянам безпечних і здорових умов життєдіяльності;

- створення та реалізації соціально направленої моделі реформування охорони здоров'я, освіти, культури, комунально-побутової, соціальної та інших сфер для забезпечення позитивних змін у житті міста, села, мікрорайону та покращення життєвих умов його мешканців;

- створення належних умов зі збереження і зміцнення здоров'я дітей та молоді, формування в них основ здорового й безпечного способу життя, активної

громадянської позиції, готовності до збереження духовних, суспільних і природних цінностей, здатності до творчої праці, саморозвитку, самовиховання, самоосвіти;

- розширення мережі навчальних закладів (дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних і професійно-технічних) — Шкіл сприяння здоров'ю.

Основними принципами розбудови об'єднання культури здоров'я є:

- **гуманістична спрямованість навколишнього середовища життя громади** («гуманізм» від лат. *humanus* — «людяний», «людський») передбачає визнання цінності людини як особистості, її права на людську гідність, вільний розвиток і прояв своїх здібностей, рівноправність; налагодження стосунків, які ґрунтуються на повазі до людей, турботі про них; створення психологічно, фізично та соціально комфортних умов для всіх суб'єктів соціуму; бережливе ставлення до здоров'я дітей, молоді;

- **демократизація життя середовища** («демократія» від грец. *democrazia* — «народовладдя»; *demos* — «народ» + *cratos* — «влада»; народовладдя, здійснення влади народом безпосередньо) передбачає оптимізацію управління через органи державної влади та місцевого самоврядування, панування законності, високий рівень розвитку прав і свобод людини, гарантування цих прав і свобод, створення сприятливих умов для життя дитини, ефективного розвитку особистості;

- **науковість, інтегративність і системність** — принцип, який полягає в орієнтації при розробці об'єднання культури здоров'я та його реалізації на новітні досягнення сучасної науки: філософії, психології, педагогіки, фізіології, медицини, екології, соціології, соціоніки та інших, ідеї народної педагогіки та філософсько-дидактичну спадщину видатних вітчизняних педагогів, інноваційного досвіду практиків; реалізується шляхом розробки, теоретичного обґрунтування й апробації системи роботи педагогічного та учнівського колективів, батьківської громади у взаємодії з державними й громадськими установами;

- **партнерство** передбачає узгоджену співпрацю колективів, об'єднаних однаковою проблемою збереження здоров'я дітей, молоді, єдиними принципами й підходами, пошуком рішень із визначеними спільними цілями, завданнями та обсягом робіт кожного з партнерів. У партнерстві важливо об'єднати різні інтереси й завдання в єдине рішення, прийнятне для всіх партнерів, для забезпечення позитивних змін у житті міста, села, мікрорайону;

- **динамічність і відкритість** — принцип, який дозволяє залучати до роботи представників державних установ, громадських організацій, фондів, приватних осіб — усіх, хто зацікавлений у реалізації завдань

виховання здорового молодого покоління громадян України;

- **плюралізм** — принцип, який передбачає широку варіативність авторських проєктів у розбудові об'єднання культури здоров'я, авторських моделей Шкіл культури здоров'я з опорою на місцеві природні, соціальні, культурні ресурси;

- **превентивність** — принцип, який забезпечує перетворення середовища ризиків на простір можливостей для самореалізації особистості дитини, визначає попереджувальний характер еколого-валеологічної освіти дітей, учнівської та студентської молоді, що забезпечує готовність до компетентних дій при вирішенні різноманітних життєвих ситуацій, попередження поширення негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі, шкідливих звичок, відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Ініціаторами розбудови об'єднання культури здоров'я можуть виступати:

- навчальний заклад — Школа сприяння здоров'ю;
- загальноосвітній навчальний заклад;
- декілька навчальних закладів (дошкільний, загальноосвітній, позашкільний і професійно-технічний);
- інші заклади: культурно-спортивні установи, громадські організації, фонди тощо;
- окремі особи та групи (депутати, лікарі, піклувальні ради, батьківські ради, соціальні працівники, спортсмени, актори, письменники, журналісти, органи учнівського самоврядування, дитячі громадські організації та ін.).

Учасники

До об'єднання культури здоров'я, крім педагогічного та учнівського колективів, батьківської громади, можуть бути включені різні установи, які за своїми функціональними обов'язками безпосередньо відповідають за стан здоров'я дітей і молоді (фізичне, психічне, соціальне благополуччя), та інші структурні одиниці виховного середовища:

• відділи (служби) районних державних адміністрацій і міськвиконкомів, органи місцевого самоврядування:

- освіти;
- охорони здоров'я;
- у справах молодіжної політики, сім'ї, спорту й туризму;

- у справах преси й інформації;
- у справах неповнолітніх.

• управління МВС;
• соціальні служби;
• державне управління екології та природних ресурсів;

- вищі навчальні заклади;
- медичні установи:
 - Центр здоров'я;
 - обласний наркологічний центр;
 - центр профілактики й боротьби з ВІЛ/СНІДом;
 - санітарно-епідеміологічна станція;
 - психоневрологічний диспансер;
- ЗМІ;
- громадські організації, фонди;
- культурно-спортивні установи;
- інші державні й громадські установи.

Орієнтовні напрями діяльності

✓ Вироблення ефективних стратегій для оздоровлення навколишнього середовища, захисту дітей і молоді від впливу негативних факторів оточуючого середовища, пропаганди культури насильства, жорстокості, ліквідації наркоманії та інших ганебних явищ відповідно до нормативно-правових актів, законодавчих документів України на основі аналізу соціальної ситуації, що реально склалася й функціонує, впливаючи на особистість; аналізу стану здоров'я дітей і молоді, комплексних психологічних, соціальних і медичних обстежень.

✓ Мобілізація місцевих ресурсів щодо впорядкування навколишнього середовища та створення здорових умов проживання, спрямованих на зміцнення здоров'я дітей, їхнього фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання, підвищення культури відносин у соціумі.

✓ Визначення пріоритетів для створення здорового середовища проживання дітей (дім, школа, населений пункт), тобто місця, де вони живуть, навчаються, граються.

✓ Упорядкування середовища, здійснення цілеспрямованої діяльності щодо прийняття громадою системи цінностей:

- життя (його збереження та розвитку у природних і культурних формах);
- природні цінності (екологічні);
- культурні цінності (свобода, право, освіта, творчість, спілкування);
- духовна культура (добро, сенс життя, совість, гідність, відповідальність);

- естетична культура (прекрасне, величне);
- релігійна культура (віра);
- наукова культура (істина);
- політична культура (мир, справедливість);
- правова культура (права людини, правопорядок).

✓ Здійснення органічних еволюційних змін у контексті взаємин із середовищем; реалізація громадою спільних соціальних проектів, що відповідатимуть регіональним, національним, релігійним та іншим особливостям, уключення підлітків у ці проекти.

✓ Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, свідоме ставлення до власного здоров'я.

✓ Формування суспільної думки в громаді щодо пріоритету захисту здоров'я дитини, вирішення проблем захисту та збереження життя і здоров'я підростаючого покоління.

✓ Активізація пропагандистсько-просвітницької діяльності в громаді, започаткування руху «Громада за здоров'я».

✓ Упровадження Концепції «Здорові міста» в межах проекту Євросоюзу.

✓ Упровадження цілісних профілактичних програм, проектів, системи соціальної підтримки здорового способу життя, яка стимулює молодь зберігати й зміцнювати власне здоров'я; залучення дітей і молоді до процесів здорового самотворення й упорядкування здорового середовища власної життєдіяльності.

✓ Забезпечення системи оздоровчо-компенсаторних послуг дітям і молоді з особливими потребами.

✓ Вироблення ефективної системи профілактики соціального неблагополуччя дитини (сім'я, навчальний заклад, соціум) та надання їй у разі потреби допомоги.

✓ Підтримка й розвиток мережі навчальних закладів (дошкільного, загальноосвітнього, позашкільного, професійно-технічного) — Шкіл сприяння здоров'ю; розширення інфраструктури закладів освіти соціально-психологічною, валеологічною, медичною службами; участь працівників медичної галузі, науковців, психологів та інших соціокультурних систем в ефективній діяльності Шкіл сприяння здоров'ю, їх участь у проведенні Дня громадського самоврядування (досвід Харківської області).

✓ Подолання чи зменшення ступеня екологічної загрози для здоров'я дітей; визначення основних шляхів вирішення таких екологічних проблем:

- якості води;
- санітарно-гігієнічних умов;
- забрудненості повітря;
- інфекційних хвороб;
- хімічної безпеки;
- непередбачених травм.

✓ Забезпечення всім суб'єктам системної можливості для ефективного особистісного розвитку, збагачення змісту й організаційних форм насиченого соціального життя учнів та їхніх сімей подіями,

спільною перетворюючою діяльністю, доступністю для дітей, учнівської молоді послуг, що надаються різними типами закладів.

✓ Створення за місцем проживання дитини, підлітка розгалуженої мережі дитячих і молодіжних громадських організацій, клубів, секцій відповідно до запитів, інтересів, потреб дітей та учнівської молоді, із виходом на допрофесійну підготовку; різноманітних змішаних об'єднань дітей.

✓ Здійснення постійного моніторингу оздоровлення середовища; дослідження чинників, які спроможні змінити вплив середовища на позитивний; упровадження дієвої системи комплексного моніторингу стану здоров'я дітей і молоді (система динамічного нагляду за станом здоров'я на основі комплексних психологічних, соціальних і медичних обстежень дітей).

✓ Формування позитивного іміджу сучасної молоді людини, яка веде здоровий спосіб життя, іміджу сучасного навчального закладу — Школи сприяння здоров'ю.

✓ Забезпечення гласності роботи об'єднання культури здоров'я.

Школа — це простір цікавого життя дитини

При розбудові об'єднання культури здоров'я важливо врахувати:

- нову стартову структуру суспільства;
- регіональні, національні, релігійні та інші особливості середовища.

Документом, що унормовує розбудову об'єднання культури здоров'я, може бути **програма або проект**, затверджені спільним зібранням учасників. До основного документа (програми або проекту) можливе додавання інших документів, які укладаються між окремими учасниками: плани, програми, проекти спільної діяльності у вільній, зручній для учасників формі.

Очікувані результати

✓ Оздоровлення й упорядкування навколишнього середовища життя громади; створення безпечних і здорових умов життєдіяльності для громадян із системою життєвих цінностей.

✓ Гуманізація та демократизація життя середовища.

✓ Міжсекторальна взаємодія (державних структур, комерційних підприємств і некомерційних організацій, громадян, дитячих і молодіжних організацій, органів учнівського самоврядування) з опорою на місцеві ресурси забезпечить створення здоров'яформуючого середовища, сприятливих умов для:

- виховання здорового молодого покоління, збереження його фізичного, психічного й духовного здоров'я;

- розвитку соціальної компетентності, життєстійкості та життєздатності дітей, молоді, включення їх до соціальної практики та соціального проектування;

- залучення молоді до процесів здорового самостворення й упорядкування здорового середовища власної життєдіяльності.

✓ Розроблення шкільної політики здоров'я, розбудова в кожному навчальному закладі (дошкільному, загальноосвітньому, позашкільному та професійно-технічному) — Школи сприяння здоров'ю.

✓ Реалізація Програми розбудови районної (міської) мережі навчальних закладів — Шкіл сприяння здоров'ю.

✓ Істотне зниження рівня захворюваності дітей, підлітків, молоді.

✓ Підвищення рівня профілактичної роботи.

✓ Зменшення впливу шкідливих звичок на здоров'я дітей і молоді.

✓ Стимулювання в людей різного віку прагнення до здорового й безпечного способу життя.

✓ Прийняття громадою системи цінностей, за якими вона буде своє життя.

Таке навчання й виховання дітей та молоді, розбудова розвивального, здоров'язберігаючого, здоров'язміцнюючого середовища, упровадження цілісної системи соціальної підтримки здорового та безпечного способу життя мають забезпечити:

- краще цивілізаційне майбутнє;

- становлення людини інноваційного типу;

- формування в дітей та молоді здатності жити й співпрацювати в глобальному світі, визначати своє місце в динамічному суспільстві з ринковою економікою, скористатися шансами, які дає суспільство, й уникнути небезпеки;

- підготовку до життя в демократичному суспільстві, розвиток соціальної компетентності;

- можливість набуття кожною дитиною науково обґрунтованих знань про здоров'я, мотивації на здоровий і безпечний спосіб життя, засоби зміцнення здоров'я;

- сприяння максимальній самореалізації, досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили;

- упровадження ефективних методик організації змістовного вільного часу, дозвілля;

- розвиток життєвої компетентності, удосконалення фізичної та психічної підготовки до ведення активно-довготривалого життя й професійної діяльності.

Запропонована інноваційна технологія розбудови об'єднання культури здоров'я є механізмом:

- вироблення ефективних стратегій оздоровлення й упорядкування навколишнього середовища життя

громади із системою цінностей на засадах партнерства державних і громадських установ, учителів, дітей, родин і громадськості;

- розбудови виховуючого здоров'яформуючого, здоров'язберігаючого, здоров'язміцнюючого середовища життєдіяльності кожної дитини;

- забезпечення позитивних змін у житті міста, села, мікрорайону, покращення життя його мешканців, забезпечення громадянам безпечних і здорових умов життєдіяльності.

Якщо шлях довгий, не дивуйтеся: заради великої мети його треба подолати

Платон

Отже, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління, вирішення проблем дитинства можливе лише за умов посиленої роботи з координації та інтеграції зусиль держави й громадськості та має тривекторне спрямування:

- упровадження в навчальне середовище сучасних здоров'язберігаючих технологій, національних, міжнародних та авторських програм, проектів щодо формування навичок безпечного й здорового способу життя;

- розвиток та розбудова навчальних закладів — Шкіл сприяння здоров'ю;

- розбудова об'єднання культури здоров'я.

Сьогодні продовжуються пошуки нових шляхів, технологій, форм, методів у вирішенні проблем дитинства, збереження й зміцнення здоров'я дітей і молоді. Кожен навчальний заклад має знайти свої відповіді на питання:

- Як навчити дитину жити й орієнтуватись у динамічному світі?

- Як захистити й уберегти дитину від усіляких негараздів, сформувати в неї високу духовність, життєздатність, життєстійкість, життєтворчість, розвинути ключові життєві компетенції?

- Як забезпечити право дитини на школу, де вона може пережити радість досягнень, відчути себе переможцем?

- Як сформувати вільну, самодостатню, успішну, творчу особистість, спроможну сприймати й творити зміни в професійній діяльності та соціальному житті?

- Як спонукати дитину до саморозвитку, самовиховання, самовизначення й самореалізації?

Успіхів Вам, колеги! Запрошую до співтворчості.

Шановні керівники шкіл!

Пропонуємо книжку

Олександр Перехейда Школа повного дня

Книжка містить матеріали зі створення інноваційного педагогічного проекту «Школа повного дня»: Програму, зміст діяльності учасників, перелік функцій управління реалізацією проекту, план роботи.

Для директорів загальноосвітніх навчальних закладів, їхніх заступників, працівників управлінь освітою та ОІППО.

Придбати книжку можна:

- звернувшись в одне з представництв «Шкільного світу»;
- замовивши за телефоном: **(044) 284-24-50**;
- надіславши на номер **(067) 408-84-73** sms-повідомлення такого змісту: «Хочу замовити книжки», отримати їх післяплатою у своєму поштовому відділенні.

УПРАВЛІННЯ

БІБЛІОТЕКА «ШКІЛЬНОГО СВІТУ»

Олександр Перехейда

Школа
повного дня

